

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäinen turvallisuus | Sisäministeriön julkaisuja 2023:29

Yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittäneen työryhmän loppuraportti

Sisäministeriön julkaisuja 2023:29

Yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittäneen työryhmän loppuraportti

Sisäministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sisäministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-324-968-4

ISSN pdf: 2490-077X

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittäneen työryhmän loppuraportti

Sisäministeriön julkaisuja 2023:29		Teema	Sisäinen turvallisuus
Julkaisija	Sisäministeriö		
Yhteisötekijä	Työryhmä		
Kieli	suomi	Sivumäärä	44

Tiivistelmä

Sisäministeriö asetti tammikuussa 2023 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettun vartioimisliike- ja järjestyksenvalvotoiminnan koulutusta, ohjausta ja valvontaa sekä tehdä tarvittavat ehdotukset niiden kehittämiseksi. Työryhmän tavoitteena oli myös arvioida keinoja yhdenvertaisuuden toteutumisen kehittämiseksi yksityisellä turvallisuusalalla. Lisäksi työryhmä arvioi, olisiko järjestyksenvalvojan koulutukseen tai tehtävään hakeutuvaan kohdistuvaa soveltuvuuden arviointia kehitettävä.

Työryhmään nimettiin jäseniksi edustajat sisäministeriöstä, oikeusministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Poliisihallituksesta, Opetushallituksesta, Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry:stä ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:stä sekä pysyvä asiantuntija yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistosta.

Työryhmä esittää oman arvionsa pohjalta loppuraportissaan useita alan koulutusta, ohjausta ja valvontaa, alalle soveltuvuutta sekä yhdenvertaisuuden kehittämistä koskevia suosituksia. Osa suosituksista edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia, kun taas osa suosituksista koskee muuta kuin lainsäädännön kehittämistä.

Asiasanat sisäinen turvallisuus, yksityiset turvallisuuspalvelut, turvallisuuspalvelut, vartijat, vartiointiliikkeet, järjestyksenvalvojat

ISBN PDF	978-952-324-968-4	ISSN PDF	2490-077X
Asianumero	VN/2135/2023	Hankenumero	SM006:00/2023

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-968-4>

Slutrapport från den arbetsgrupp som utrett utbildningen inom och styrningen och övervakningen av den privata säkerhetsbranschen

---

Inrikesministeriets publikationer 2023:29**Tema**

Inre säkerhet

Utgivare Inrikesministeriet**Utarbetad av** Arbetsgrupp
Språk finska**Sidantal**

44

Referat

I januari 2023 tillsatte inrikesministeriet en arbetsgrupp med uppgift att bedöma utbildningen inom och styrningen och övervakningen av den bevakningsrörelse och ordningsvaktsverksamhet som avses i lagen om privata säkerhetstjänster samt att lägga fram de förslag som behövs för att utveckla utbildningen, styrningen och övervakningen. Arbetsgruppen hade också som mål att bedöma vilka metoder som finns för att främja uppnåendet av likabehandling inom den privata säkerhetsbranschen. Dessutom bedömde arbetsgruppen om lämplighetsbedömningen av en person som söker sig till utbildning eller arbete som ordningsvakt bör utvecklas.

Till medlemmar i arbetsgruppen utsågs företrädare för inrikesministeriet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Polisstyrelsen, Utbildningsstyrelsen, Suomen Vartioliikkeen Liitto ry och Servicefacket PAM rf samt en permanent sakkunnig från diskrimineringsombudsmannens byrå.

Utifrån sin egen bedömning lägger arbetsgruppen i sin slutrapport fram flera rekommendationer om utbildningen inom och styrningen och övervakningen av branschen, om lämplighet för branschen och om utveckling av likabehandlingen. En del av rekommendationerna förutsätter ändringar i lagstiftningen, medan en del gäller något annat än att utveckla lagstiftningen.

Nyckelord inre säkerhet, privata säkerhetstjänster, säkerhetstjänster, väktare, bevakningsföretag, ordningsvakter**ISBN PDF** 978-952-324-968-4**ISSN PDF** 2490-077X**Ärendenummer** VN/2135/2023**Projektnummer** SM006:00/2023**URN-adress** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-968-4>

Final Report of the Working Group on Education, Training, Guidance and Supervision in the Private Security Sector

---

Publications of the Ministry of the Interior 2023:29	Subject	Internal security
---	----------------	-------------------

Publisher	Ministry of the Interior
------------------	--------------------------

Group author	Working Group
---------------------	---------------

Language	Finnish	Pages	44
-----------------	---------	--------------	----

Abstract

The Ministry of the Interior appointed a working group in January 2023 to assess the education, training, guidance and supervision of the security guard and security steward services referred to in the Private Security Services Act and to make the necessary proposals for developing them. The working group also assessed the ways in which equality could be sought in the private security sector. In addition, it examined whether the suitability assessment of those applying for security steward training or positions should be revised.

The members of the working group included representatives from the Ministry of the Interior, the Ministry of Justice, the Ministry of Education and Culture, the National Police Board, the Finnish National Agency for Education, Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry (association of Finnish security companies) and the Service Union United PAM, and a permanent expert from the Office of the Non-Discrimination Ombudsman.

Based on its assessment, the working group puts forward several recommendations in its final report for the education, training, guidance and supervision in the sector, suitability for the sector and for measures for advocating equality. Some of the recommendations would require legislative amendments, while others would involve other measures.

Keywords	internal security, private security services, security services, security guards, security guard company, security stewards
-----------------	---

ISBN PDF	978-952-324-968-4
-----------------	-------------------

Reference number	VN/2135/2023
-------------------------	--------------

ISSN PDF	2490-077X
-----------------	-----------

Project number	SM006:00/2023
-----------------------	---------------

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-968-4
--------------------	---

Sisältö

1	Johdanto ja työryhmän tavoitteet	8
2	Vartijat ja järjestyksenvalvojat	10
3	Yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimukset	13
3.1	Vartijat.....	13
3.1.1	Väliaikainen vartija	13
3.1.2	Vartija	14
3.1.3	Vartijan voimankäyttökoulutus	14
3.2	Järjestyksenvalvojat	16
3.2.1	Järjestyksenvalvojan perus- ja kertauskoulutus	16
3.2.2	Tilapäiset järjestyksenvalvojat	17
3.2.3	Poliisiin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetut järjestyksenvalvojat.....	17
3.2.4	Järjestyksenvalvojan voimankäyttökoulutus.....	18
3.3	Tiivistelmä alan koulutusvaatimuksista.....	18
3.4	Vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutus osana turvallisuusalan ammatillisia tutkintoja.....	19
3.5	Kouluttajakoulutus.....	21
3.5.1	Voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen ja kertauskoulutuksen kouluttaja	21
3.5.2	Järjestyksenvalvojakouluttaja.....	22
3.5.3	Asekouluttaja.....	22
3.5.4	Koulutuksen antajat	23
4	Yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimusten arviointia	25
5	Yksityisen turvallisuusalan ohjaus	27
6	Yksityisten turvallisuuspalvelujen valvonta	29
6.1	Viranomaisvalvonta.....	29
6.2	Omavalvonta	31
7	Yhdenvertaisuus	33

8 Työryhmän suosituksia	35
8.1 Yleistä suosituksista.....	35
8.2 Koulutus	35
8.3 Ohjaus ja valvonta.....	38
8.4 Soveltuvuus alalle	41
8.5 Yhdenvertaisuuden kehittäminen.....	42
Liite. Eriävä mielipide	44

1 Johdanto ja työryhmän tavoitteet

Yksityisistä turvallisuuspalveluista on säädetty yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (LYTP, 1085/2015), joka on tullut voimaan 1.1.2017. Lain soveltamisalan piiriin kuuluvat vartioimisliiketoiminta, järjestyksenvalvojatoiminta ja turvasuojaustoiminta. Nykyiseen lakiin on koottu yhteen aiemmin eri lakeihin sijoitetut säännökset vartijoista ja järjestyksenvalvojista. Sinänsä vartioimisliiketoimintaa on Suomessa säädelty jo vuodesta 1944 ja järjestyksenvalvojatoimintaa -ammattinimikkeenä tosin oli lähes viime vuosisadan loppuun asti järjestyksenvalvojan sijasta järjestysmies – peräti vuodesta 1924.

Vartijoiksi hyväksytyjä on tällä hetkellä vajaat 17 000. Järjestyksenvalvojiksi hyväksytyjä on puolestaan n. 36 000. Turvallisuusalan elinkeinolupia (käsittää myös turvasuojaukseen liittyvät elinkeinoluvat) on tällä hetkellä n. 940.

Vartijoiden ja järjestyksenvalvojien määrän suhteen on huomattava, että luvut eivät kerro koko totuutta. Alalla on paljon osa-aikaisia työntekijöitä (joidenkin karkeiden arvioiden mukaan esimerkiksi vartioimisliiketoiminnassa n. puolet työntekijöistä saattaa olla osa-aikaisia) samoin kuin niitä, joilla on voimassa oleva hyväksyntä mutta jotka eivät tee tällä hetkellä tätä työtä. Kun esimerkiksi poliisin kohdalla yksi poliisi tarkoittaa käytännössä yhtä henkilötötyvuotta, yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden suhteen ei voi sanoa samaa. Esimerkiksi järjestyksenvalvojista monet toimivat yleisötilaisuuksissa järjestyksenvalvojina vain tilapäisesti.

Vartijoiden ja järjestyksenvalvojien määrä on vuosien varrella kiistatta lisääntynyt ja yksityisistä turvallisuuspalveluista on tullut aiempaa näkyvämpiä. Vaikka asiasta ei olekaan kattavaa tutkimustietoa, voitaneen olettaa, että ns. puolijulkisen tilan lisääntymisellä on yhteys yksityisten turvallisuuspalvelujen aiempaa suurempaan näkyvyyteen. Kyse on tilasta, joka on yksityisessä omistuksessa, mutta tarkoitettu julkiseen käyttöön. Tyypillinen esimerkki tällaisesta tilasta on kauppakeskus.

Sisäministeri Krista Mikkonen asetti yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittävän työryhmän 27.1.2023. Työryhmän toimikauden oli määrä kestää toukokuun 2023 loppuun. Myöhemmin työryhmän toimikautta jatkettiin 31.8.2023 asti. Työryhmän asettamisen välittömänä ponttimena olivat eräät julkisuudessa esillä olleet tapaukset, joissa oli kyse yksityisen turvallisuusalan toimijoihin kohdistuvista

rikosepäilyistä. Työryhmän tehtävä ei kuitenkaan liittynyt suoraan näihin tapauksiin eikä sen tehtävänä myöskään ole ollut ottaa kantaa siihen, onko näistä tapauksista tehtävissä päätelmiä alan koulutuksen, ohjauksen ja valvonnan suhteen.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin poliisijohtaja Stefan Gerkman sisäministeriöstä ja jäseniksi lainsäädäntöneuvos Heini Färkkilä oikeusministeriöstä (varajäsenenä lainsäädäntöneuvos Veli-Pekka Hautamäki), erityisasiantuntija Janne Savolainen opetus- ja kulttuuriministeriöstä (varajäsenenä johtaja Tiina Silander), poliisitarkastaja Jani Hämäläinen Opetushallituksesta (varajäsenenä ylitarkastaja Tarja Ranta), yli-insinööri Tomi Ahokas Poliisihallituksesta, lakiasiaintoiminnan johtaja Mikko Kemppainen Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry:stä (varajäsenenä hallintojohtaja Juha Mustonen) sekä sopimusasiantuntija Markku Saikkonen Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:stä (varajäsenenä vartija Arttu Korhonen). Lisäksi työryhmän pysyväksi asiantuntijaksi nimettiin erityisasiantuntija Mikko Joronen yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistosta. Työryhmän sihteerinä toimi poliisiylitarkastaja Timo Kerttula sisäministeriöstä.

Työryhmän tavoitteena oli tehdä ehdotukset siitä, miten vartioimisliike- ja järjestyksenvalvojatoiminnan ohjausta ja valvontaa sekä yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimuksia ja koulutuksen rakennetta mahdollisesti voitaisiin kehittää. Työryhmän oli määrä myös arvioida keinoja yhdenvertaisuuden toteutumisen kehittämiseksi yksityisellä turvallisuusalalla. Lisäksi työryhmä arvioi, olisiko vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutukseen tai tehtävään hakeutuvaan kohdistuvaa soveltuvuuden arviointia kehitettävä. Työryhmän selvityksen pohjalta on tarkoitus arvioida, mihin yksityistä turvallisuusalaa ja sen toimijoita koskeviin lainsäädännön muutosvalmisteluihin olisi syytä ryhtyä.

Työryhmän toimeksiannon ulkopuolelle jäivät muut kuin edellä mainitut kysymykset. Siten työryhmän tehtäviin ei kuulunut esimerkiksi vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimivaltuuksien arviointi. Myös turvasuojaustoimintaan liittyvät kysymykset jäivät työryhmän toimeksiannon ulkopuolelle.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n edustajat ovat jättäneet työryhmäraporttiin erillään mielipiteen, joka on tämän raportin liitteenä.

2 Vartijat ja järjestyksenvalvojat

Vartioimisliiketoiminnalla tarkoitetaan lain mukaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartioimistehtävien hoitamista. Vartioimistehtävillä puolestaan tarkoitetaan omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneen rikoksen paljastamista samoin kuin näiden tehtävien valvomista. Vartija puolestaan on henkilö, joka turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa suorittaa vartioimistehtäviä.

Vartioimisliiketoiminta on luvanvaraista elinkeinotoimintaa, jonka harjoittaminen edellyttää Poliisihallituksen myöntämää turvallisuusalan elinkeinolupaa.

Kun vartijan on oltava turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, niin kutsuttu omavartiointi jää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Laissa erikseen kielletyllä tavalla vartioimisliiketoiminnassa ei saa ottaa vastaan toimeksiantoa, joka käsittää sitoumuksen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

Vartija voi suorittaa vartioimistehtäviä vartioimisalueella, jolla tarkoitetaan vartioimistehtäviin liittyvää, toimeksiantosopimuksessa yksilöityä kiinteistöä, rakennusta, huonetta, rakennelmaa sekä muuta yleistä tai yksityistä paikkaa ja aluetta samoin kuin sen osaa. Erillisen omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista, rikoksen paljastamista koskevaa sekä vartioimisalueella suoritettavaa tehtävää tukevaa tai siihen muutoin liittyvää vartioimistehtävää vartija voi suorittaa myös muualla kuin vartioimisalueella.

Vartijaksi hyväksymiseen poliisilaitoksen koulutuksessa liittyä ikää, rehellisyyttä ja luotettavuutta sekä henkilökohtaisia ominaisuuksia ja koulutusta koskevia vaatimuksia. Vartijan toimivaltuudet käsittävät pääsyn estämistä ja poistamista, kiinniottamista sekä turvallisuustarkastuksen tekemistä koskevia valtuuksia.

Järjestyksenvalvojatoiminnalla tarkoitetaan järjestyksenvalvojien asettamista järjestyksenvalvojan toimialueilla ja järjestyksenvalvojien välittämistä. Järjestyksenvalvontatehtävällä puolestaan tarkoitetaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ja onnettomuuksien estämistä järjestyksenvalvojan toimialueella. Järjestyksenvalvoja on henkilö, jonka tehtävä on turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa

tai muutoin suorittaa järjestyksenvalvontatehtäviä. Lain soveltamisalan piiriin kuuluu siten myös sellainen järjestyksenvalvojatoiminta, jossa järjestyksenvalvoja on suoraan esimerkiksi yleisötilaisuuden järjestäjän tai toimialueen omistajan palveluksessa.

Toimeksiantosopimukseen perustuva, ansiotarkoituksessa tapahtuva järjestyksenvalvoja-toiminta edellyttää turvallisuusalan elinkeinolupaa. Poikkeuksena tästä ovat järjestyksenvalvontatehtävät yleisötilaisuudessa tai yleisessä kokouksessa.

Järjestyksenvalvoja voidaan asettaa vain laissa erikseen mainittuihin paikkoihin ja alueille. Tällaisia paikkoja ja alueita ovat ensinnäkin yleiset kokoukset ja yleisötilaisuudet, yksityistilaisuudet, leirintäalueet, matkustajien kuljettamista suorittavat alukset, majoitus- ja ravitsemisliikkeet sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimipaikat. Lisäksi järjestyksenvalvoja voidaan poliisilaitoksen luvalla asettaa poliisiin tai rajavartiolaitoksen avuksi terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen koulukoteja tai lastensuojelulaitoksia lukuun ottamatta, Kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen, työ- ja elinkeinotoimistoon, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentopaikkaan, joukkoliikenteen kulkuneuvoon sekä vastaanotto- ja järjestelykeskukseen. Poliisiin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetettujen sekä yksityistilaisuuksiin asetettujen järjestyksenvalvojien on oltava turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa.

Myös järjestyksenvalvojana toimiminen edellyttää poliisin hyväksyntää ja hyväksyntään liittyy ikää, rehellisyyttä ja luotettavuutta sekä henkilökohtaisia ominaisuuksia ja koulutusta koskevia vaatimuksia. Järjestyksenvalvojalla on pääsyn estämiseen ja poistamiseen, kiinniottamiseen, säilöissäpitoon sekä turvallisuustarkastukseen liittyviä toimivaltuuksia. Järjestyksenvalvojan toimivaltuuksissa on jonkin verran toimialueista riippuvaa vaihtelua. Esimerkiksi poliisiin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetuilla järjestyksenvalvojilla ei ole oikeutta pääsyn estämiseen ja säilöissäpito-oikeus on rajattu vain tiettyihin tilaisuuksiin ja matkustaja-aluksille.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt selvänä, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvät vartijoiden ja järjestyksenvalvojien tehtävät ovat perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä, jotka poikkeuksellisesti voidaan lailla tai lain nojalla antaa muulle kuin viranomaiselle, jos tehtävän tarkoituksenmukainen hoitaminen tätä edellyttää, eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia (esim. PeVL 22/2014 vp). Arvioitaessa vaatimusta perusoikeuksien, oikeusturvan ja muiden hyvän hallinnon vaatimusten (mm. tasapuolisuus, oikeasuhtaisuus, laillisuus) vaarantumattomuudesta, keskeiseksi kysymykseksi toimivaltuuksien ohella perustuslakivaliokunnan lausunkäytännössä on tässä yhteydessä nostettu vaatimus toimijoiden kelpoisuudesta ja riittävästä koulutuksesta. Perustuslain 124 §:stä johtuvista syistä silloin, kun kyse on vartijoiden

ja järjestyksenvalvojien hoitamista julkisista hallintotehtävistä, esimerkiksi koulutusta ja yhdenvertaisuutta koskevilla vaatimuksilla on verrattuna elinkeinovapauden piiriin kuuluvaa toimintaa keskeisempi ja suurempi merkitys.

3 Yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimukset

3.1 Vartijat

3.1.1 Väliaikainen vartija

Ns. väliaikaiseksi vartijaksi hyväksymisen edellytyksistä on säädetty LYTP 12 §:ssä. Henkilö voi toimia vartijana enintään neljän kuukauden ajan lain 10 §:n 1 ja 3 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä ilman vartijan peruskoulutusta, jos hän on hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetty vaatimukset täyttävän, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisen turvallisuusalan tai sitä vastaavan perustutkinnon taikka turvallisuusalan tai sitä vastaavan ammattitutkinnon osan, joka sisältää perustiedot 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista opetusaiheista (väliaikaisen vartijan koulutus).

Henkilö voidaan hyväksyä lain 12 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti väliaikaiseksi vartijaksi myös ilman väliaikaisen vartijan koulutusta, jos henkilö on siirtynyt turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palvelukseen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetun liikkeen luovutuksen yhteydessä. Henkilöllä on tällöin oikeus toimia väliaikaisena vartijana vain liikkeen luovutusta koskevan toimeksiannon mukaisissa tehtävissä. Väliaikaiseksi vartijaksi tämän momentin nojalla hyväksytyllä ei vartioimistehtävässä ole vartijan pääsyn estämiseen, kiinniottamiseen ja voimakeinojen käyttöön liittyviä oikeuksia. Väliaikainen vartija ei ylipäätään saa kantaa työssään voimankäyttövälineitä.

Väliaikaisen vartijan koulutuksesta on tarkemmin säädetty vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja voimankäyttövälineiden koulutuksesta sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavan hoitajan koulutuksesta annetussa sisäministeriön asetuksessa (878/2016). Väliaikaisen vartijan koulutuksen on oltava pituudeltaan vähintään 40 oppituntia. Koulutukseen on kuuluttava ainakin turvallisuusalan lainsäädäntöä, vartiointia, vartijan toimintaa ja toimivaltuuksia, poliisitoimintaa ja siihen liittyviä vartijan tehtäviä, ennaltaehkäisyä ja vartijan toimintaa vahinkotilanteessa, työturvallisuutta, hätäensiapua ja oikeuttamisperusteita sekä voimankäyttöä koskevia opetusaiheita. Koulutuksen opetusaiheiden on sisällettävä väliaikaisen vartijan työn kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia.

3.1.2 Vartija

Vartijan koulutusvaatimuksista on säädetty LYTP 10 §:ssä. Vartijan on oltava hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetty vaatimukset täyttävän, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen turvallisuusalan tai sitä vastaavan perustutkinnon osan, joka sisältää ainakin vartiointialaan, vartioimisliiketoimintaan, vartijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä vartijan tehtäviin liittyvät opetusaiheet sisältävän koulutuksen taikka turvallisuusalan tai sitä vastaavan ammattitutkinnon osat, jotka sisältävät edellä mainitut opetusaiheet sisältävän koulutuksen (vartijan peruskoulutus). Lain 10 §:n 3 momentin mukaan vartijan peruskoulutusta vastaavan aikaisemman koulutuksen suorittanut voidaan 10 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä hyväksyä vartijaksi uudelleen hänen hakiessaan vartijaksi hyväksymistä kolmen kuukauden kuluessa aikaisemman vartijaksi hyväksymisen päättymisestä.

Vartijan peruskoulutuksesta on säädetty tarkemmin vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja voimankäyttövälineiden koulutuksesta sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavan hoitajan koulutuksesta annetussa sisäministeriön asetuksessa. Peruskoulutuksen on oltava pituudeltaan vähintään 120 oppituntia. Väliaikaisen vartijan koulutus on osa peruskoulutusta ja vartijan koulutukseen saa osallistua vain väliaikaiseen vartijan koulutukseen liittyvän kokeen hyväksytysti suorittanut henkilö. Vartijan muuhun kuin väliaikaisen vartijan koulutukseen on asetuksen mukaan kuuluttava ainakin turvallisuusalaa ja vartijan toimivaltuuksia ja velvollisuuksia koskevaa lainsäädäntöä, vartijan toimintaa ja tilannehallintaa, turvallisuustekniikkaa, palo- ja pelastustoimintaa, voimankäyttövälineitä ja niiden käyttöä sekä ensiapua koskevia opetusaiheita. Peruskoulutuksen opetusaiheiden on sisällettävä vartijan työn kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia.

3.1.3 Vartijan voimankäyttökoulutus

Vartijan voimankäyttövälineistä ja niiden kantamisen edellytyksistä on säädetty LYTP 18 §:ssä. Vartijalle sallittuja voimankäyttövälineitä ovat ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettu ampuma-ase ja mainitun lain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Voimankäyttövälineitä saa kantaa ainoastaan vartija, joka on saanut voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen. Voimankäyttövälineiden tarpeeton kantaminen vartioimistehtävissä on kielletty.

Ampuma-asetta saa vartija LYTP 19 §:n mukaan kantaa vain henkivartija- tai arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimisalueen vartioinnissa, jos tehtävän suorittaminen olosuhteiden johdosta sitä välttämättä edellyttää. Ampuma-asetta kantavan vartijan on vuosittain osoitettava, että hänellä on

riittävä ampuma-aseen käsittelytaito ja ampumistaito. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on ilmoitettava viivytyksettä vartijan ampuma-aseen käyttämisestä aseenkäyttöpaikan poliisilaitokselle.

Laissa on edelleen säädetty, että vartioimisliiketoimintaa harjoittavan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan, jonka palveluksessa olevat vartijat kantavat vartioimistehtävissä voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa vartijoilleen voimankäyttövälineiden kertauskoulutus tai valvottava, että vartija muutoin suorittaa kyseisen kertauskoulutuksen. Voimankäyttövälineitä saa kantaa ja käyttää ainoastaan vartija, joka on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen. Kertauskoulutusta ei kuitenkaan edellytetä sinä vuonna, jolloin vartijan peruskoulutus on suoritettu.

Vartijan voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksesta on säädetty vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja voimankäyttövälineiden koulutuksesta sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavan hoitajan koulutuksesta annetussa sisäministeriön asetuksessa. Vartijan voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutus muodostuu fyysisen voimankäytön perusteista ja kaasusumuttimen, teleskooppipatukan ja pistoolin, pienoispistoolin, revolverin ja pienoisrevolverin käyttäjäkoulutuksesta. Fyysisen voimankäytön perusteisiin kuuluu enintään 70 senttimetriä pitkän patukan ja käsirautojen käyttäjäkoulutus. Fyysisen voimankäytön perusteet on suoritettava hyväksytysti ennen kaasusumuttimen, teleskooppipatukan, pistoolin, pienoispistoolin, revolverin ja pienoisrevolverin käyttäjäkoulutuksia. Fyysisen voimankäytön perusteet ja kaasusumuttimen ja teleskooppipatukan käyttäjäkoulutus voidaan suorittaa osana yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 10 §:ssä tarkoitettua vartijan peruskoulutusta.

Fyysisen voimankäytön perusteita koskevan osan pituus on vähintään 6 oppituntia. Teleskooppipatukan tai kaasusumuttimen käyttäjäkoulutuksen pituus on vähintään 5 oppituntia. Pistoolin, pienoispistoolin, revolverin ja pienoisrevolverin käyttäjäkoulutuksen pituus on vähintään 24 oppituntia. Fyysisen voimankäytön perusteisiin on kuuluttava vartijan toimivaltuuksiin, oikeuttamisperusteisiin sekä voimankäyttöön liittyvää lainsäädäntöä koskevia opetusaiheita. Koulutuksen opetusaiheiden on sisällettävä vartijan lainmukaisen voimakeinojen käytön kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia.

Asetuksessa on säädetty tarkemmin myös vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksesta. Kertauskoulutus muodostuu fyysisen voimankäytön perusteiden sekä kaasusumuttimen ja teleskooppipatukan käyttäjäkoulutusten kertauksesta. Voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen suorittamiseksi katsotaan myös asetuksessa tarkoitettujen järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen suorittaminen. Voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen pituus on vähintään 8 oppituntia. Kertauskoulutukseen on kuuluttava samoja opetusaiheita kuin vartijan voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutukseen.

3.2 Järjestyksenvalvojat

3.2.1 Järjestyksenvalvojan perus- ja kertauskoulutus

Järjestyksenvalvojan koulutusvaatimuksista on säädetty LYTP 35 §:ssä. Järjestyksenvalvojan on oltava hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävän koulutuksen, joka sisältää ainakin järjestyksenvalvojoimintaan, järjestyksenvalvojan tehtäviin sekä järjestyksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät opetusaiheet (järjestyksenvalvojan peruskoulutus). Aiemmin järjestyksenvalvojaksi hyväksytyn on lisäksi oltava hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista sisäministeriön asetuksella säädettävät vaatimukset täyttävän kertauskoulutuksen (järjestyksenvalvojan kertauskoulutus).

Järjestyksenvalvojan peruskoulutusta vastaavan aikaisemman koulutuksen suorittanut voidaan hyväksyä järjestyksenvalvojaksi uudelleen hänen hakiessaan järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä ennen aikaisemman järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen päättymistä. Hyväksymisen edellytyksenä on tällöinkin, että hakija on suorittanut hyväksytysti järjestyksenvalvojan kertauskoulutuksen.

Järjestyksenvalvojan kertauskoulutuksesta on myös säädetty sisäministeriön asetuksessa. Kertauskoulutus on pituudeltaan vähintään 8 oppituntia. Kertauskoulutus on suoritettava loppuun kuukauden kuluessa sen aloittamisesta. Kertauskoulutukseen on kuuluttava samoja opetusaiheita kuin järjestyksenvalvojan peruskoulutukseen.

LYTP 27 §:ssä on säädetty lisäedellytyksistä järjestyksenvalvojana toimimiselle. Jos järjestyksenvalvojan tehtävä tai työturvallisuus sitä vaatii, toimialueen poliisilaitos voi edellyttää, että lain 26 §:ssä tarkoitetuissa tilaisuuksissa, alueilla tai paikoissa järjestyksenvalvojana saa toimia vain järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen lisäksi Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän voimankäytön lisäkoulutuksen (järjestyksenvalvojan voimankäytön lisäkoulutus) hyväksytysti suorittanut. Kyse on siis ns. perinteisille järjestyksenvalvojan toimialueille asetetuilta järjestyksenvalvojilta tarvittaessa edellytettävästä lisäkoulutuksesta. Säännös vastaa kumotun järjestyksenvalvojista annetun lain vastaavaa sääntelyä.

3.2.2 Tilapäiset järjestyksenvalvojat

Niin sanotuista tilapäisistä järjestyksenvalvojista on säädetty LYTP 37 §:ssä. Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitos voi erityisestä syystä hyväksyä järjestyksenvalvojaksi kokoontumislain mukaiseen yksittäiseen tilaisuuteen tai saman järjestäjän samassa paikassa järjestämiin samanluonteisiin tilaisuuksiin enintään neljäksi kuukaudeksi yhden vuoden aikana henkilön, joka ei täytä järjestyksenvalvojan koulutusvaatimuksia. Jotta tilapäisiä järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa, tilaisuudessa on lain mukaan aina oltava myös riittävä määrä järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen tai sitä vastaavan aiemman koulutuksen suorittaneita järjestyksenvalvoja.

Tilapäisellä järjestyksenvalvojalla ei ole lain 42 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiinnittämiseen eikä 43 §:ssä tarkoitettuun säilöissäpitoon liittyviä toimivaltuuksia. Tilapäisellä järjestyksenvalvojalla ei myöskään ole oikeutta kantaa tehtävässään voimankäyttövälineitä.

Tilapäisiksi järjestyksenvalvojiksi hyväksytyinä oli 31.12.2022 237 henkilöä ja vastaava luku 31.3.2021 oli 224 ja 6.3.2019 313 henkilöä. Tilapäisiksi järjestyksenvalvojiksi hyväksyttävien henkilöiden määrää ei siis voi pitää erityisen suurena verrattuna "varsinaisten" järjestyksenvalvojen määrään. Viimeksi mainittujen hyväksyntöjä oli voimassa 31.12.2022 36 373 kappaletta. Sekä tilapäisten että "varsinaisten" järjestyksenvalvojen määrässä on viime vuosina tapahtunut vähentymistä, johon pandemialla lienee ollut vaikutusta.

3.2.3 Poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetut järjestyksenvalvojat

Poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi LYTP 28 §:n nojalla asetettuja järjestyksenvalvoja (ns. pora-jv) koskevat tietyt erityisvaatimukset. Tällaisen järjestyksenvalvojan on oltava hyväksytysti suorittanut vartijan peruskoulutuksen tai vaihtoehtoisesti hänellä on oltava myös voimassa oleva hyväksyminen vartijaksi. Vartijakoulutusta koskevaa vaatimusta on lain perusteluissa perusteltu ensinnäkin sillä, että poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetun järjestyksenvalvojan työssä on selkeitä yhtymäkohtia vartijan työhön. Toiseksi työhön on katsottu liittyvän korostuneesti perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus, minkä vuoksi on katsottu olevan syytä asettaa koulutukselle tavallisen järjestyksenvalvojan koulutuksesta poikkeavia vaatimuksia.¹

¹ HE 22/2014, s. 52.

3.2.4 Järjestyksenvalvojan voimankäyttökoulutus

Järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineistä on säädetty LYTP 49 §:ssä. Järjestyksenvalvojalle sallitut voimankäyttövälineet ovat ampuma-aselain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin sekä käsiraudat ja enintään 70 senttimetriä pitkä patukka. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevalla järjestyksenvalvojalla voi olla lisäksi teleskooppipatukka.

Voimankäyttövälineitä saa kantaa ainoastaan järjestyksenvalvoja, joka on saanut voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen. Järjestyksenvalvoja ei saa kantaa järjestyksenvalvontatehtävässä voimankäyttövälinettä tarpeettomasti.

Järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittavan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan, jonka palveluksessa olevat järjestyksenvalvojat kantavat järjestyksenvalvontatehtävissä voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa järjestyksenvalvojilleen voimankäyttövälineiden kertauskoulutus tai valvottava, että järjestyksenvalvoja muutoin suorittaa kertauskoulutuksen. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja saa kantaa ja käyttää voimankäyttövälineitä ainoastaan silloin, jos hän on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen.

Koska voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen järjestämisvaatimus koskee vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoita, kertauskoulutusveloitteen ulkopuolelle jäävät ne järjestyksenvalvojat, jotka eivät toimi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa.

3.3 Tiivistelmä alan koulutusvaatimuksista

Yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimukset voidaan tiivistää taulukon muotoon seuraavasti:

Taulukko 1. Yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimukset

Tehtävä	Peruskoulutusvaatimus	Kertauskoulutusvaatimus	Huom!
Väliaikainen vartija	Väliaikaisen vartijan koulutus, kesto 40 h	Ei kertauskoulutusvaatimusta	Liikkeenluovutuksen yhteydessä ei koulutusvaatimusta (jolloin ei myöskään kaikkia toimivaltuuksia; väliaikaisella vartijalla ei oikeutta voimankäyttövälineiden kantamiseen)
Vartija	Väliaikaisen vartijan koulutus + vartijan peruskoulutus, kesto yhteensä 120 h	Ei kertauskoulutusvaatimusta	
Järjestyksenvalvoja	Järjestyksenvalvojan peruskoulutus, kesto 40 h	Kertauskoulutus ennen uuden hyväksymisen hakemista, kesto 8 h	
Tilapäinen järjestyksenvalvoja	Ei koulutusvaatimuksia	Ei kertauskoulutusvaatimusta	Ei kaikkia järjestyksenvalvojan toimivaltuuksia eikä oikeutta voimankäyttövälineiden kantamiseen
Poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetettu järjestyksenvalvoja	Järjestyksenvalvojan ja vartijan koulutus (tai viimeksi mainitun sijasta vaihtoehtoisesti voimassaoleva hyväksyntä vartijaksi)	Vastaava kertauskoulutusvaatimus kuin muillakin järjestyksenvalvojoilla	

3.4 Vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutus osana turvallisuusalan ammatillisia tutkintoja

Vartijan lakisääteinen koulutus on edellä todetuin tavoin osa turvallisuusalan perustutkintoa tai turvallisuusalan ammattitutkintoa siten, että koulutuksen vähimmäisisältö ja -pituus määräytyvät sisäministeriön asetuksessa säädetyn mukaisesti. Myös lakisääteinen järjestyksenvalvojakoulutus voidaan suorittaa osana turvallisuusalan perus- tai ammattitutkintoa. Monet järjestyksenvalvojaksi tai vartijaksi hakeutuvat tai näissä tehtävissä jo toimivat suorittavatkin koko ammatillisen tutkinnon pelkkien lakisääteisten osien sijasta. Turvallisuusalan perus- ja ammattitutkinnon suorittajat voivat syventää osaamistaan erilaisissa vartiointin ja järjestyksenvalvonnan tehtävissä tai laajentaa osaamistaan esimerkiksi pelastustoimintaan tai turvajärjestelmiin liittyviin tehtäviin.

Turvallisuusalan perustutkinto on laajuudeltaan 180 osaamispistettä ja ammattitutkinto 150 osaamispistettä. Tutkintojen perusteet valmistellaan yhteistyössä työelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien kanssa ja opintojen aikana osaamista voi hankkia myös työpaikalla koulutus- ja oppisopimuksella. Ammatillisessa koulutuksessa osaaminen osoitetaan aidoissa työelämän tilanteissa näytössä tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteereiden mukaisesti.

Vuosina 2010–2021 turvallisuusalan perus- ja ammattitutkinnon suorittaneiden määrä on ollut seuraava.

Taulukko 2. Turvallisuusalan perus- ja ammattitutkinnon suorittaneiden määrä vuosina 2010–2021. Lähde Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen

Vuosi	Turvallisuusalan perustutkinto	Turvallisuusalan ammattitutkinto
2021	609	285
2020	579	234
2019	654	288
2018	648	300
2017	630	357
2016	543	315
2015	543	357
2014	462	360
2013	429	276
2012	348	315
2011	318	351
2010	255	351

Turvallisuusalan perustutkinnon tai ammattitutkinnon suorittaneiden vuosittainen määrä on vuosina 2010–2021 on ollut keskimäärin n. 817. Käytettävissä ei ole tietoa siitä, kuinka moni perus- tai ammattitutkinnon suorittaneista ryhtyy vartijaksi tai järjestyksenvalvojaksi tai jää alalle. Oletettavaa kuitenkin on, että merkittävä osa tutkinnon kokonaisuudessaan suorittaneista toimii tai on toiminut jommassakummassa tai molemmissa tehtävissä. Tosiasiassa merkittävä osa vartijoista ja ammattimaisista järjestyksenvalvojista on suorittanut jonkin turvallisuusalan tutkinnon kokonaisuudessaan. Toisaalta yksittäisiä tutkinnon

osia suoritetaan vuosittain monin verroin enemmän kuin kokonaisia turvallisuusalan ammattitutkintoja. Ainakin uransa alussa monet vartijat siis tyytyvät suorittamaan pelkän pakollisen osan tutkinnosta.

Turvallisuusalan perus- ja ammattitutkinto kuuluvat niin sanotun SORA-lainsäädännön soveltamisalan piiriin. SORA-lainsäädännön tavoitteena on lisätä koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia puuttua alalle soveltumattomuuteen. Lainsäädännön piiriin kuuluvassa koulutuksessa on mahdollista soveltaa sellaisia opiskeluun hakeutumista sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevia säännöksiä, joita muussa ammatillisessa koulutuksessa ei voida soveltaa. Henkilö voidaan jättää valitsematta SORA-lainsäädännön soveltamisalan piiriin kuuluvaan tutkintoon tai opetuslalle antamalla hänelle pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0 pistettä. Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden käytöstä opiskelijavalinnoissa samoin kuin valintakokeiden sisällöstä ja arviointikriteereistä päättää koulutuksen järjestäjä.

Turvallisuusalan ammatillisiin tutkintoihin kuuluu myös turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto, jonka suorittaminen on lähtökohtaisesti koulutusta koskevana kelpoisuusvaatimuksena turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevalle vastaavalle hoitajalle. Vastaava hoitaja vastaa lain mukaan siitä, että turvallisuusvalvojan elinkeinoluvan haltijan toimintaa tai liikettä hoidetaan lain säännösten mukaisesti.

3.5 Kouluttajakoulutus

3.5.1 Voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen ja kertauskoulutuksen kouluttaja

Voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajana voi LYTP 53 §:n 1 momentin mukaan toimia ainoastaan Poliisihallituksen voimankäyttökouluttajaksi hyväksymä henkilö. Ampuma-asetta koskevan käyttäjäkoulutuksen ja ampumiskokeen toimenpanijana voi puolestaan toimia ainoastaan Poliisihallituksen asekouluttajaksi hyväksymä henkilö.

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen liittyvänä koulutusvaatimuksena on se, että tämä on hyväksytysti suorittanut voimankäytön kouluttajakoulutuksen vähemmän kuin kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista. Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää muut laissa säädetyt edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista kertauskoulutuksen. Voimankäyttökouluttaja voi hakea hyväksymisensä uudistamista vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä.

Sisäministeriön asetuksen mukaisesti voimakäytön kouluttajakoulutuksen järjestää Poliisiammattikorkeakoulu. Koulutukseen on asetuksen mukaan kuuluttava ainakin turvallisuusalan lainsäädäntöä, vartioimisliike- ja järjestyksenvalvojatoimintaa, vartijan ja järjestyksenvalvojan toimintaa ja toimivaltuuksia, oikeuttamisperusteita, voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttöä sekä koulutustaitoa koskevia opetusaiheita. Asetuksessa on edelleen säädetty, että koulutuksen opetusaiheiden on sisällettävä vartijan ja järjestyksenvalvojan voimankäyttövälineiden koulutuksen kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia. Voimankäyttökouluttajan kertauskoulutukseen on kuuluttava samoja opetusaiheita kuin kouluttajakoulutukseenkin.

3.5.2 Järjestyksenvalvojakouluttaja

Järjestyksenvalvojan perus- ja kertauskoulutuksen järjestäjänä voi toimia poliisilaitoksen ja laissa säädetyt vaatimukset täyttävän oppilaitoksen lisäksi myös sellainen taho, jonka lukuun kouluttajana toimivalla on voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojakouluttajaksi. Järjestyksenvalvojakouluttajan hyväksyy Poliisihallitus. Koulutusvaatimuksia koskevana hyväksymisedellytyksenä on paitsi se, että henkilö on hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen myös se, että hän on hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin vähemmän kuin kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista. Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa hyväksymisen, jos hakija muiden edellytysten täyttymisen lisäksi on suorittanut aikaisintaan kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista kertauskoulutuksen.

Poliisiammattikorkeakoulu toimii järjestyksenvalvojakouluttajan perus- ja kertauskurssien järjestäjänä. Koulutukseen on sisäministeriön asetuksen mukaisesti kuuluttava ainakin turvallisuusalan lainsäädäntöä, järjestyksenvalvontatehtäviä ja järjestyksenvalvojan toimialueita, järjestyksenvalvojan toimintaa, toimivaltuuksia ja velvollisuuksia, poliisitoimintaa ja siihen liittyviä järjestyksenvalvojan tehtäviä, ennaltaehkäisyä ja järjestyksenvalvojan toimintaa onnettomuus- ja vahinkotilanteessa, työturvallisuutta, oikeuttamisperusteita sekä voimankäyttöä ja koulutustaitoa koskevia opetusaiheita. Asetuksessa on erikseen säädetty, että koulutuksen opetusaiheiden on sisällettävä järjestyksenvalvontatehtävien koulutuksen kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia.

3.5.3 Asekouluttaja

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä asekouluttajaksi voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaan käyttäjäkoulutukseen ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi hakijan, joka täyttää LYTP 58 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset. Koulutusvaatimuksien osalta hakijan on oltava paitsi hyväksytysti suorittanut voimankäytön

kouluttajakoulutuksen myös hyväksytysti suorittanut asekouluttajakoulutuksen vähemmän kuin kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista. Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää 1 momentin 1 ja 4 kohdassa säädetyt edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista kertauskoulutuksen.

Asekouluttajakoulutuksen järjestää sisäministeriön asetuksen mukaisesti Poliisiammattikorkeakoulu. Koulutukseen on kuuluttava ainakin turvallisuusalan lainsäädäntöä, vartioimisliiketoimintaa, vartijan toimintaa ja toimivaltuuksia, oikeuttamisperusteita, voimakkeiden ja ampuma-aseen käyttöä sekä koulutustaitoa koskevia opetusaiheita. Koulutuksen opetusaiheiden on sisällettävä vartijan ampuma-aseiden käyttötaidon ja ampumistaidon koulutuksen kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia.

3.5.4 Koulutuksen antajat

Vartijakoulutus on osa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta. Käytännössä koulutusta voivat siten järjestää ne tahot, joilla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa turvallisuusalan ammattitutkintoon tai turvallisuusalan perustutkintoon tai niitä vastaaviin tutkintoihin.

Järjestyksenvalvojakoulutusta antamaan oikeutettujen kirjo on edellä mainittua laajempi. Järjestyksenvalvojakoulutusta voivat LYTP 40 §:n mukaan antaa ensinnäkin poliisilaitokset.² Toiseksi koulutusta voivat antaa sellaiset koulutuksen järjestäjät, joilla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa turvallisuusalan ammattitutkintoon tai turvallisuusalan perustutkintoon tai niitä vastaaviin tutkintoihin. Kolmanneksi koulutusta voivat antaa ne, joiden lukuun kouluttajana toimivalla on, hätäensiapuun sekä pelastustoimeen liittyvien opetusaiheiden kouluttajia lukuun ottamatta, voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojakouluttajaksi. Järjestyksenvalvojakoulutuksen hätäensiapuun sekä pelastustoimeen liittyvien opetusaiheiden kouluttajilla tulee olla kyseisen alan ammattitaito ja kouluttajakokemusta.

---

2 Työryhmän tiedossa ei ole, että poliisilaitokset olisivat ainakaan viime vuosina antaneet järjestyksenvalvojakoulutusta.

Voimankäyttövälineiden käyttäjäkoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajana voi LYTP 53 §:n mukaan toimia ainoastaan Poliisihallituksen voimankäyttökouluttajaksi hyväksymä henkilö. Ampuma-asetta koskevan käyttäjäkoulutuksen ja ampumiskokeen toimenpanijana voi toimia ainoastaan Poliisihallituksen aseouluttajaksi hyväksymä henkilö.

4 Yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimusten arviointia

Yksityistä turvallisuusalaa voidaan pitää työtehtäviltään varsin pluralisoituneena. On selvää, että esimerkiksi asiakaspalvelutehtävissä yrityksen aulassa toimivan vartijan tehtävät eroavat merkittävästi esimerkiksi ravintolan tai kauppakeskuksen järjestyksenvalvojan työstä ja viimeksi mainituissakin on keskinäisiä eroja. Erot tehtävissä ja toimintaympäristöissä johtavat myös eroihin esimerkiksi väkivallan kohtaamisriskin tai voimakeinojen käyttötilanteiden mahdollisuuden suhteen. Eräissä alan tehtävissä joudutaan joitakin muita tehtäviä herkemmin puuttumaan ihmisten perusoikeuksiin. Yhteiskunnan intressit sekä toimintaan liittyvät perustuslaista johtuvat erityiset vaatimukset alan koulutuksen suhteen liittyvät työryhmän käsityksen mukaan ennen kaikkea siihen, että alan toimijat kykenevät käyttämään toimivaltuuksiaan mahdollisimman perusoikeusmyönteisellä, yhdenvertaisella ja sekä toimijan että kohteen kannalta turvallisella tavalla.

Pienessä yleisötilaisuudessa poikkeuksellisen tapahtuman todennäköisyys voi olla pienempi kuin suurtapahtumassa, mutta vastaavasti ensin mainitussa tilaisuudessa järjestyksenvalvontatehtävissä toimivien kokemus saattaa olla huomattavasti vähäisempi kuin suuressa tapahtumassa, jossa järjestyksenpidosta vastaavat ammattimaiset järjestyksenvalvojat. Siksi ei voida automaattisesti lähteä siitä, että ”pienimuotoista” järjestyksenvalvojan toimintaa harjoittavalle aina riittäisi vähäisempi koulutus kuin ammattimaisesti tehtäviä suorittavalle.

Tehtävissä, jotka käsittävät julkisen vallan käyttöä, piilee aina mahdollisuus myös vallan väärinkäyttöön. Tämä koskee sekä yksityisiä että julkisia toimijoita. Työryhmän käsityksen mukaan mikään määrä koulutusta ei voi tätä riskiä kokonaan poistaa. Riittävällä koulutuksella, valvonnalla ja ohjauksella riskiä voidaan kuitenkin pienentää. Työryhmän näemyksen mukaan turvallisuusalan lakisääteisenkin koulutuksen tulee antaa vahva pohja työuran aikaiseen osaamisen kehittämiseen ja erityisesti voimankäyttötaitojen jatkuvaan ja turvalliseen kehittämiseen. Tätä voitaisiin vahvistaa esimerkiksi sisällyttämällä koulutukseen materiaalia tai henkilökohtaista arviointia tukemaan opiskelijan oma-aloitteista opiskelua.

Voimakeinoihin turvautuminen merkitsee aina perusoikeuksiin puuttumista. Työryhmä katsookin, että voimakeinojen käytön lakisääteisiä edellytyksiä koskevaa opetusta tulisi sekä vartijan että järjestyksenvalvojan koulutuksessa lisätä. Vaikka voimakeinojen

käytön tekniikankin opetukseen on panostettava, suurin käytännön ongelma työssä ei välttämättä ole voimakeinon tekninen toteutus vaan puutteet voimakeinojen käytön tarpeellisuus- ja puolustettavuusvaatimusten arvioinnissa. Vaikka voimakeinojen käytön mahdollisuus on yksityisen turvallisuusalan työtehtävissä aina mahdollista, voimakeinojen käyttöä olisi luonnollisesti syytä pyrkiä välttämään. Tämän vuoksi vartijoiden ja järjestyksenvalvojen olisi hallittava voimakeinojen käytön lakisääteisten edellytysten lisäksi myös erilaisten ihmisten kohtaamiseen ja ”puhuttamiseen” liittyviä taitoja. Koulutettavien ja alalla jo toimivien olisi sisäistettävä, että useissa tapauksissa voimakeinojen käyttö voi olla vältettävissä antamalla henkilön kohtaamiselle ja tämän kanssa tapahtuvalle vuorovaikutukselle riittävästi aikaa.

Koulutusvaatimuksia arvioitaessa joudutaan väistämättä arvioimaan myös pragmaattisia kysymyksiä. Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi työvoiman saatavuuteen liittyvät kysymykset. Muun muassa koulutusvaatimuksesta poikkeamiseen ns. tilapäisten järjestyksenvalvojen kohdalla lienee vaikuttanut myös tahto varmistaa riittävä järjestyksenvalvojamäärä suurissakin yleisötilaisuuksissa. Toisaalta voidaan kysyä, voiko tällainen peruste olla paikallaan tehtävissä, joissa perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus on kuitenkin reaalisesti olemassa.

Järjestyksenvalvojapalveluja yleisötilaisuuksiin toimittavat paitsi turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat myös erilaiset yhdistykset ja muut yhteisöt. Järjestyksenvalvoja voi olla myös ns. perinteisen järjestyksenvalvonnan piiriin kuuluvilla alueilla – yksityistilaisuuksia lukuunottamatta – alueen haltijan tai tilaisuuden järjestäjän palveluksessa. Osaltaan tämä on omiaan johtamaan siihen, että tällaiset järjestyksenvalvojat saattavat toimia vain hyvin tilapäisesti tehtävissään. Kokemuksen vähäisyys puolestaan saattaa lisätä epäonnistumisen riskiä poikkeavan tilanteen hoitamisessa.

Työryhmä on käynyt keskustelua myös siitä, tulisiko yksityisen turvallisuusalan koulutusvaatimuksia esittää selkeästi porrastettavaksi tehtävien mukaisesti sillä perusteella, kuinka suuri riski tehtävässä on joutua puuttumaan jonkin tahon perusoikeuksiin. Tässä vaihtoehdossa olisi kuitenkin myös ongelmia. Ensinnäkin perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus on olemassa kaikissa vartijan ja järjestyksenvalvojan tehtävissä. Toiseksi koulutuksen merkittävä tehtävän mukainen porrastaminen johtaisi valvonnan vaikeutumiseen ja olisi myös omiaan vaikeuttamaan yksityisen turvallisuusalan työntekijän siirtymistä tehtävästä toiseen. Kolmanneksi on huomioitava, että alan koulutusvaatimuksissa on havaittavissa jo nyt tehtävän mukaista porrastusta. Poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetulta järjestyksenvalvojalta edellytetään lähtökohtaisesti sekä järjestyksenvalvojan että vartijan koulutusta. Vartijan peruskoulutus puolestaan on järjestyksenvalvojan peruskoulutusta pitempi.

5 Yksityisen turvallisuusalan ohjaus

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 84 §:n 1 momentin mukaan yksityisten turvallisuuspalveluiden, voimankäyttökouluttajien, asekouluttajien, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjien ja järjestyksenvalvojakouluttajien yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta vastaa Poliisihallitus. Lain perusteluissa ei ohjaukseen tai sen sisältöön ole otettu tarkemmin kantaa.

Ohjausta koskeva säännös vastaa vartioimisliiketoiminnan osalta aiemman yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 42 §:n 1 momentin ja järjestyksenvalvojatoiminnan osalta aiemman järjestyksenvalvojistat annetun lain (533/1999) 19 §:n 1 momentin säännöstä. Vuoden 2009 loppuun asti ohjausvastuu oli sisäministeriöllä, jolta se Poliisihallituksen perustamisen myötä siirtyi Poliisihallitukselle. Aiempien lakien perusteluista voi päätellä, että ohjauksella on tarkoitettu ainakin hallinnon sisäistä toimintaa, ”joka toteutettaisiin pitkälti hallinnon sisäisten määräysten ja ohjeiden välityksellä”.³ Aiemman yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perustelujen mukaan tuolloin ylimpänä valvontaviranomaisena toimineen sisäministeriön oli tarkoitus muun muassa ”vastata yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonnan valtakunnallisesta ohjauksesta”. Erikseen perusteluissa todettiin, että ”koska yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonnan valtakunnallisessa ohjauksessa olisi kysymys poliisihallinnon sisäisten määräysten ja ohjeiden antamisesta, tällainen ohjaus ei tarvitsisi perustukseen erillistä delegointisäännöstä”.⁴

Vaikka kumottujenkin lakien sanamuodon mukaan kyse on ollut nimenomaan yksityisten turvallisuuspalvelujen yleisestä ohjauksesta, lakien perustelut näyttäisivät viittaavan ohjauksen osalta siihen, että kyse olisi pikemminkin yksityisiin turvallisuuspalveluihin kohdistuvan valvonnan ohjauksesta kuin suorasta yksityisiin turvallisuuspalveluihin kohdistuvasta ohjauksesta.

Lain perusteluista ei ole saatavissa suoraa johtoa sille, mitä yksityisiin turvallisuuspalveluihin ja sen toimijoihin Poliisihallituksen toimesta kohdistuva mahdollinen suora ohjaus voisi käsittää. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö ohjausvelvoitetta ja siten myös ohjausta yksityisen turvallisuusalan toimijoita kohtaan olisi. Poliisihallituksen

---

3 HE 265/2004, s. 28.

4 HE 69/2001, s. 91.

(Turvallisuusalan valvonta) ohjaus turvallisuusalan toimijoihin nähden on käytännössä jatkuvaa ja jokapäiväistä. Poliisihallitus antaa käytännössä ohjausta esimerkiksi luvanvaraisen toiminnan sisältöön ja tulkintaan, lupien ja hyväksyntöjen hakemiseen, lupien ja hyväksyntöjen peruuttamiseen ja koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Päivittäisen ohjauksen lisäksi ohjausta annetaan myös erilaisissa koulutus- ja seminaaritilaisuuksissa. Myös Poliisihallituksen lupahallintoyksikkö antaa ohjausta yksityisen turvallisuusalan toimijoille mm. erilaisissa alan lupiin ja hyväksyntöihin liittyvissä kysymyksissä.

6 Yksityisten turvallisuuspalvelujen valvonta

6.1 Viranomaisvalvonta

LYTP 84 §:ssä on säädetty yksityisen turvallisuusalan valvontaviranomaisista. Yksityisten turvallisuuspalveluiden, voimankäyttökouluttajien, asekouluttajien, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjien ja järjestyksenvalvojakouluttajien yleisestä valvonnasta vastaa Poliisihallitus. Poliisilaitokset puolestaan vastaavat yksityisten turvallisuuspalveluiden sekä vartijoiden, voimankäyttökouluttajien, asekouluttajien, järjestyksenvalvojen, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjien, järjestyksenvalvojakouluttajien ja turvasuojaajien ja vastaavien hoitajien toiminnan valvonnasta toimialueellaan.

Poliisilaitos voi lain 85 §:n mukaan tarkastaa alueellaan sijaitsevia turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimipaikkoja. Ennen nykyisen lain voimaantuloa poliisilaitoksella oli velvollisuus tarkastaa alueellaan sijaitsevat vartioimisliikkeiden toimipaikat joka toinen vuosi. Tästä velvollisuudesta luopumista perusteltiin sillä, että se mahdollistaa valvonnan kohdentamisen sen kulloistenkin painopisteiden kannalta optimaalisella tavalla.⁵ Toimipaikkatarkastusten kohteiksi nimettiin lain perusteluissa muun muassa toimeksiantosopimusten lainmukaisuus, toimintaohjeiden olemassaolo ja sisältö, väliaikaisia vartijoita koskevien säännösten noudattaminen sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan mahdollisesti pitämät rekisterit toimenpiteiden kohteiksi joutuneista henkilöistä.⁶

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoilla on pää- ja sivutoimipaikkoja tällä hetkellä n. 1 250. Poliisihallituksesta saatujen tietojen mukaan poliisilaitokset ovat tehneet turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden toimipaikkoihin kohdistuvia tarkastuksia viime vuosina vaihtelevasti. Vuonna 2022 tarkastuksia tehtiin 83 kun taas lain voimaantulo-vuonna eli 2017 tarkastuksia tehtiin 28. Työryhmällä ei ole tarkempaa tietoa siitä, miten toimipaikkatarkastukset ovat laitosten välillä eri vuosina jakautuneet, mutta tarkastusten kokonaismääriä voidaan pitää melko vähäisenä.

---

5 HE 22/2014, s. 82.

6 HE 22/2014, s. 82.

Poliisihallituksella ja poliisilaitoksella voidaan sanoa olevan varsin laaja oikeus saada valvonnassa tarvittavia tietoja. Tästä tiedonsaantioikeudesta on säädetty yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 85 §:ssä. Poliisihallituksella ja poliisilaitoksella on oikeus saada turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalta valvonnassa tarvittavia tietoja turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toiminnasta, henkilöstöstä, taloudellisesta asemasta ja muista vastaavista seikoista yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan liikesalaisuuden estämättä. Lisäksi Poliisihallituksella ja poliisilaitoksilla on oikeus saada vartijalta, järjestyksenvalvojalta, järjestyksenvalvojaksi asettajalta, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjältä ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi, voimankäyttökouluttajaksi ja asekouluttajaksi sekä turvasuojaajaksi hyväksytyiltä valvonnassa tarvittavia tietoja vartioimis-, järjestyksenvalvonta- ja turvasuojaustehtävien suorittamisesta ja vartija- ja järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestämisestä sekä muista vastaavista seikoista yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan liikesalaisuuden estämättä. Työryhmän tiedossa ei ole, että poliisin tiedonsaantioikeudessa yksityisten turvallisuuspalvelujen suhteen olisi olennaisia puutteita.

Sisäministeriö on pyytänyt ja saanut Poliisihallitukselta selvityksen yksityisen turvallisuusalan valvonnasta käytännössä.⁷ Selvityksessä on todettu yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaisten vuosi-ilmoitusten ja niihin liittyvän tarkastusprosessin olevan yksi keskeisimmistä valvontakeinoista. Poliisihallitukselle on tehtävä myös ilmoitus tietyistä vartijan ja järjestyksenvalvojan voimankäyttökoulutuksista.⁸ Poliisihallitus saa valvontaan liittyviä tietoja myös päivittäistoiminnan yhteydessä. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi erilaisten lupa-asioiden käsittelyn yhteydessä saadut tiedot sekä eri tahoilta tulevat vihjetiedot.⁹

Vuonna 2021 Poliisihallitus peruutti 52 turvallisuusalan elinkeinolupaa. Näistä peruutuksista puhtaasti viranomaisaloitteisia oli viisi kappaletta. Suurimmassa osassa tapauksista turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija pyysi itse luvan peruuttamista. Vuonna 2022 Poliisihallitus peruutti vastaavasti 48 turvallisuusalan elinkeinolupaa, joista viranomaisaloitteisia peruutuksia oli vain kaksi.¹⁰

7 Poliisihallituksen vastaus liittyen SM:n selvityspyyntöön yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) mukaisten toimintojen valvontaan, 5.1.2023, POL-2023-468.

8 Em. vastaus, s. 3.

9 Em. vastaus, s. 4.

10 Em. vastaus, s. 4.

Poliisihallituksen sisäministeriölle toimittamassa selvityksessä tehdään selkoa myös siitä, miten poliisilaitokset käytännössä valvovat yksityisten turvallisuuspalveluiden toimintaa alueillaan. Osana päivittäistä toimintaa poliisilaitokset tarkastavat esimerkiksi rekistereistä yksityisen turvallisuusalan toimijoiden tietoja, toiminnan toteuttamista, voimankäyttövälineitä, vartija- ja järjestyksenvalvojakortteja ja alan toimijoiden asuja. Valvontatoimien yhteydessä tarkastetaan myös vartijoiden ja järjestyksenvalvojen laatimia, yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa säädettyjä tapahtumailmoituksia.

6.2 Omavalvonta

LYTP:ssä ei ole varsinaisia omavalvontaa koskevien säännösten nimellä kulkevia säännöksiä. Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalla on kuitenkin oltava palveluksessaan vastaava hoitaja, joka vastaa siitä, että luvan haltijan toimintaa hoidetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännösten mukaisesti. Vastaavia hoitajia voi olla yksi tai useampia ja vastaavan hoitajan ja tämän sijaisen hyväksyy Poliisihallitus.

LYTP 7 §:n 2 momentin mukaan vartijan toimenpiteen kohde tai tämän edustaja on tarvittaessa ohjattava ottamaan yhteyttä vastaavaan hoitajaan toimenpiteen oikeellisuuden toteamiseksi. Samalla on yhteydenottoa varten kerrottava vastaavan hoitajan nimi ja yhteystiedot. Vastaavanlainen turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevien järjestyksenvalvojen toimenpiteitä koskeva säännös on lain 31 §:n 2 momentissa.

Omavalvonnallisia piirteitä on myös lain 76 §:n vastaavan hoitajan toimivaltaa koskevassa sääntelyssä. Vastaavan hoitajan tehtävänä on päättää voimankäyttövälineiden kantamisesta vartioimistehtävissä toimeksiannoittain tai tehtäväkokonaisuuksittain, koiran mukana pitämisestä vartioimistehtävissä toimeksiannoittain, muun kuin vartijan asun käyttämisestä toimeksiannoittain, vartijan asun käyttämisestä muulloin kuin vartioimistehtävissä ja voimankäyttövälineiden kantamisesta järjestyksenvalvontatehtävissä toimeksiannoittain tai tehtäväkokonaisuuksittain.

Järjestyksenvalvojat voivat laissa säädetyillä alueilla toimia myös muun tahon kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa. Kun vastaaviin hoitajiin liittyvä sääntely koskee vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoita, mainitut muut tahot jäävät tämän sääntelyn ulkopuolelle.

Vaikka yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa säädetty tapahtumailmoituksen laatimista koskeva velvollisuus on lain mukaan säädetty poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan, toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan sekä

toimeksiantajien tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi, tapahtumailmoituksilla voitaneen sanoa olevan myös tärkeä asema omavalvonnassa. Tapahtumailmoitukset mahdollistavat osaltaan tehtävien lainmukaisuuden seurannan.

Toiminnan omavalvontaa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat suorittavat luonnollisesti myös muun lainsäädännön kuten esimerkiksi työturvallisuuslain (738/2002) perusteella. Tämä sääntely ei kuitenkaan suoranaisesti liity siihen, miten vartijat ja järjestyksenvalvojat toimivat suhteessa toimenpiteidensä kohteisiin.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat suorittavat myös laissa sääntelemätöntä omavalvontaa työntäjä- asemansa perusteella. Omavalvonnan kattavuudesta ja sisällöstä työryhmällä ei kuitenkaan ole tarkempaa tietoa.

Eräillä aloilla on säädetty ns. omavalvontasuunnitelmien tekemiseen liittyvästä velvollisuudesta. Yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitetun palvelun tuottajan terveydenhuollon palveluista vastaavan johtajan on lain 6 §:n mukaisesti laadittava toiminnan laadun varmistamiseksi palvelun tuottajan ja sen erillisten toimipaikkojen toiminnan kattava omavalvontasuunnitelma silloin, kun palvelun tuottaja toimii useammassa kuin yhdessä toimipaikassa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä ja laadimisesta.

Yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) on myös säännöksiä omavalvontasuunnitelmasta. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan on laadittava toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palvelujen tuottajan sosiaalipalvelut ja lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetut palvelukokonaisuudet. Palvelujen tuottajan on pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä ja seurattava sen toteutumista.

Alkoholilaissa (1102/2017) tarkoitetulla luvanhaltijalla on alkoholilain 56 §:n 2 momentin mukaisesti oltava omavalvontasuunnitelmaksi kutsuttu kirjallinen suunnitelma toimintansa lainmukaisuuden varmistamiseksi. Suunnitelma on pidettävä ajan tasalla, sitä on noudatettava ja sen toteuttamisesta on pidettävä kirjaa. Suunnitelmassa on kuvattava, mitkä ovat riskit alkoholilain 1 §:ssä tarkoitettujen haitallisten vaikutusten syntymiseen, miten lain noudattamista seurataan, miten kriittisten tilanteiden riskien hallinta toteutetaan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan.

7 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaissa on säädetty erilaisista viranomaisia koskevista velvoitteista. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan sitä, mitä viranomaisesta on laissa säädetty, sovelletaan myös muuhun julkista hallinto- tehtävää hoitavaan. Siltä osin kuin vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoiminnan harjoittamista voidaan pitää julkisen hallintotehtävän hoitamisena, näitä toimintoja harjoittavat turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat tulevat myös lain viranomaisia koskevan sääntelyn piiriin.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:ssä on säädetty viranomaisen velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edelleen säännöksessä on todettu, että edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Eri väestöryhmiä koskevaa mainintaa konkretisoivat yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa mainitut kielletyt syrjintäperusteet, joita ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittisen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy.

Lain 5 §:n 2 momentin mukaan viranomaisella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Velvollisuus suunnitelman laatimiseen ei kuitenkaan lain rajoitussäännöksen nojalla koske sellaista julkista hallintotehtävää hoitavaa yksityistä, jonka palveluksessa on säännöllisesti vähemmän kuin 30 henkilöä. Lain perustelujen mukaan yhdenvertaisuussuunnitelmaan olisi sisällytettävä suunnitelmat lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisesta. Edelleen perusteluissa todetaan, että suunnitelmassa "olisi tarkoituksenmukaista kuvata viranomaisen tehtäviä ja toimintaympäristöä yhdenvertaisuuden edistämisen näkökulmasta".¹¹

---

11 HE 19/2014, s. 62.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu voi yhdenvertaisuuslain 21 §:n 3 momentin mukaisesti saattaa edellä mainitun suunnitteluvaiheen laiminlyöntiä koskevan asian yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi. Lautakunta voi puolestaan määrätä suunnitelman laatimisen laiminlyönteeseen tahon ryhtymään kohtuullisessa määräajassa toimenpiteisiin laissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi lain 20 §:n 3 momentin mukaisesti.

Valtioneuvosto on vuonna 2021 hyväksynyt periaatepäätöksenä toimintaohjelman rasmin torjumiseksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Toimintaohjelmassa on yksilöity linjauksia ja toimenpiteitä eri hallinnonaloilla. Yhtenä toimenpiteenä on yksilöity se, että "etsitään keinoja vahvistaa yhdenvertaisuuden toteutumista vartiointiliikkeiden toiminnassa (koulutukset/opetussuunnitelmien kehittäminen)".¹²

---

12 Em. toimintaohjelma, s. 63.

8 Työryhmän suosituksia

8.1 Yleistä suosituksista

Työryhmän suositukset on ryhmitelty koulutusta, ohjausta ja valvontaa, alalle soveltuvuutta sekä yhdenvertaisuuden kehittämistä koskeviin suosituksiin eivätkä ne ole ensisijaisuus- tai tärkeysjärjestyksessä. Suositukset perustuvat voimassaolevan lainsäädännön arviointiin ja työryhmän kuulemisiin. Työryhmän käytettävissä olleen ajan puitteissa suosituksia ei ole voitu perustaa laajaan aineistoon tai laajoihin selvityksiin. Siksi suositukset ovat luonteeltaan alustavia.

8.2 Koulutus

Lisätään osaamisvaatimuksia järjestyksenvalvojakoulutukseen ja järjestyksenvalvojakouluttajakoulutukseen

Työryhmä pitää lähtökohtaisesti selvänä, että todennäköisyys joutua käyttämään toimivaltuuksia ja puuttumaan henkilön perusoikeuksiin vaihtelee eri yksityisen turvallisuusalan tehtävissä. Todennäköisyys on suurimmillaan alueilla ja paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy. Tällaisia alueita ja paikkoja ovat muun muassa yleisötilaisuuksien pitopaikat, ravintolat, kauppakeskukset, liikennevälineet ja -asemat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteet. Kyse on tyypillisesti sellaisista alueista, joille asetetaan järjestyksenvalvoja pitämään yllä järjestystä ja turvallisuutta. Myös vartijan tehtävissä on vaihtelua väkivalta- tai voimankäyttötilanteen todennäköisyyden suhteen. Esimerkiksi kaupan alan vartiointissa poikkeavien tilanteiden kohtaamisen mahdollisuus on suurempi kuin monissa muissa vartijan tehtävissä. Yleisesti ottaen perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus on kuitenkin järjestyksenvalvojan työssä vartijan työtä suurempi.

Edellä todetun vuoksi työryhmä esittää järjestyksenvalvojakoulutuksen pidentämistä ja järjestyksenvalvojakoulutuksen osaamistavoitteiden laajentamista sisäministeriön asetuksessa. Pidentetty järjestyksenvalvojan peruskoulutus johtaisi paitsi ns. perinteisen myös poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetun järjestyksenvalvojan koulutuksen pidentymiseen. Myös järjestyksenvalvojan kertauskoulutusta sekä järjestyksenvalvojakouluttajakoulutusta työryhmä suosittelee pidentettäväksi.

Turvallisuusalan ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten palveluksessa oleville kouluttajille ei ole asetettu vastaavia koulutusvaatimuksia kuin ”itsenäisille” järjestyksenvalvojakouluttajille eikä työryhmä tällaisten vaatimusten asettamista tässä vaiheessa esitä. Myöskään oppilaitosten vartijakoulutusta antaville kouluttajille ei ole asetettu lakisääteisiä turvallisuusalan koulutusta koskevia koulutusvaatimuksia. Pidemmällä tähtäimellä turvallisuusalan koulutusta antavien oppilaitosten palveluksessa olevien turvallisuusalan opettajien kelpoisuusvaatimuksia olisi työryhmän mielestä kuitenkin tarkasteltava.

Vahvistetaan Poliisiammattikorkeakoulun yksityisen turvallisuusalan koulutukseen liittyviä resursseja

Työryhmän kuulemisissa on käynyt selväksi, että Poliisiammattikorkeakoulu joutuu yksityisen turvallisuusalan kouluttajakoulutuksissa turvautumaan usein ulkopuolisiin poliisilaitoksilta tuleviin kouluttajiin. Ulkopuolisten kouluttajien hyödyntäminen on vallitsevassa tilanteessa perusteltua ja kouluttajat ovat työryhmän saamien tietojen mukaan erittäin ammattitaitoisia ja motivoituneita. Poliisiammattikorkeakoulun omia kouluttajaresursseja olisi syytä kuitenkin myös vahvistaa.

Poistetaan laista mahdollisuus asettaa tilaisuuksiin kouluttamattomia järjestyksenvalvoja

Laissa on edelleen mahdollisuus asettaa järjestyksenvalvojen perinteisille toimialueille ns. tilapäisiä järjestyksenvalvoja, joilla ei ole järjestyksenvalvojan peruskoulutusvaatimuksia. Vaikka näiltä järjestyksenvalvoilta puuttuu eräitä järjestyksenvalvojen toimivaltuuksia eikä heillä ole oikeutta voimankäyttövälineiden kantamiseen, olisi perusteltua, että kaikilta järjestyksenvalvoilta edellytettäisiin vähintään järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen suorittamista. Työryhmä ehdottaa siten poistettavaksi laista mahdollisuus asettaa kouluttamattomia järjestyksenvalvoja tilaisuuksiin. On oletettavaa, että sääntelyn muuttaminen asettaisi vaatimuksia muun muassa erälle yhdistystoimijoille. Ottaen huomioon tilapäisten järjestyksenvalvojen vähäisen määrän suhteessa järjestyksenvalvojen kokonaismäärään, näille toimijoille asetettavaa lisätaakkaa ei kuitenkaan voitaisi pitää kohtuuttomana.

Lisätään voimankäyttövälineiden lakisääteisen kertauskoulutusvaatimuksen piiriin myös muut työssään voimankäyttövälineitä kantavat kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevat järjestyksenvalvojat

Voimankäyttövälineiden lakisääteinen kertauskoulutusvaatimus käsittää vain turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevat järjestyksenvalvojat, jotka kantavat työssään voimankäyttövälineitä. Sinänsä tämäkin on merkinnyt parannusta verrattuna nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä edeltäneeseen tilanteeseen, jossa voimankäyttövälineiden

kertauskoulutusvaatimuksen piirissä olivat vain vartijat. Siitä huolimatta olisi harkittava, olisiko kertauskoulutusvaatimuksen piiriin sisällytettävä myös muut kuin turvallisuusalan elinkeinolon haltijan palveluksessa olevat järjestyksenvalvojat, jotka kantavat työssään voimankäyttövälineitä.

Kumotaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 27 §:n säännös järjestyksenvalvojana toimimisen lisäedellytyksistä ja siirretään sääntely tältä osin sisäministeriön asetukseen

Poliisilaitokset voivat edellyttää järjestyksenvalvojalta Poliisihallituksen mukaiset vaatimukset täyttävän voimankäytön lisäkoulutuksen suorittamista. Lisäkoulutuksen tämänhetkinen pituus on 16 tuntia.

Jos katsotaan, että tietyillä alueilla järjestyksenvalvojan tehtävät tai työturvallisuus edellyttävät lisäkoulutusta, kyse lienee pikemminkin alueiden yleisestä luonteesta kuin tietystä nimenomaisesti yksilöidystä järjestyksenvalvojan toimialueesta. Tämä olisi tällöin huomioitava kaikkien tietyntyyppisillä alueilla työskentelevien järjestyksenvalvojen koulutuksessa. Työryhmä ehdottaakin, että nykyistä voimankäytön lisäkoulutusta vastaava koulutus siirrettäisiin suoraan sisäministeriön asetukseen perustuviin järjestyksenvalvojan koulutusvaatimuksiin.

Säädetään pakollinen työharjoittelu väliaikaisen vartijan koulutuksen ja vartijan koulutuksen väliin

Peruskoulutus ei yksin riitä vaan tehtäviin perehdytyksellä on suuri merkitys. Useimmat vartijat tekevät jonkin aikaa vartijan työtä suoritettuaan väliaikaisen vartijan koulutuksen ennen vartijan peruskoulutuksen loppuunsaattamista. Tätä väliaikaisen vartijan ja vartijan koulutuksen välissä olevaa aikaa voidaan työryhmän käsityksen mukaan pitää kriittisenä ajanjaksona arvioitaessa sitä, minkälaisen perehdytyksen uusi vartija käytännössä saa työtehtäviinsä. Työryhmä esittääkin harkittavaksi, olisiko väliaikaisen vartijakoulutuksen ja varsinaisen vartijakoulutuksen väliseksi ajanjaksoksi säädettävä pakollinen työharjoittelu-aika. Tänä aikana henkilö voisi toimia väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytyin statuksella, mutta ei toisaalta voisi jatkaa vartijan peruskoulutuksessa ennen työharjoittelun loppuun saattamista. Tällä taattaisiin se, että kaikilla uusilla ”vakinaisiksi” vartijoiksi hyväksyttävillä olisi vähintään jonkinasteinen kokemus vartijan työstä.

Työharjoitteluvaatimus voitaisiin työryhmän käsityksen mukaan toteuttaa joko siten, että se säädettäisiin osaksi vartijan lakisääteisiä koulutusvaatimuksia tai vaihtoehtoisesti siten, että työharjoittelu olisi yhtenä edellytyksenä varsinaiselle vartijaksi hyväksymiselle. Vartijakoulutuksessa työharjoitteluvaatimuksen toteuttamista voitaisiin pitää luontevana osana käytäntöön perehdyttämistä, koska koulutus on kaksiosainen siten, että ensin suoritetaan

väliaikaisen vartijan koulutus. Järjestyksenvalvojakoulutuksessa työharjoitteluvaatimuksen toteuttaminen olisi koulutuksen yksiosaisuuden vuoksi vaikeampaa. Järjestyksenvalvojan työlle on usein myös ominaista se, että sitä saatetaan tehdä vain ajoittain yksittäisissä tilaisuuksissa, minkä vuoksi työharjoittelun järjestäminen olisi luultavasti käytännössä vaikeampaa kuin työharjoittelun järjestäminen vartijoille.

8.3 Ohjaus ja valvonta

Etsitään keinoja vahvistaa työnantajan mahdollisuuksia työntekijöiden taustan selvittämiseen

Työryhmän käsityksen mukaan yksityisen turvallisuusalan työnantajien mahdollisuudet selvittää työntekijän taustoja ovat rajalliset. Poliisi tarkastaa vartijaksi tai järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen yhteydessä tiettyjen nuhteettomuusvaatimusten täyttymisen, mutta esimerkiksi turvallisuus selvitysten teettämismahdollisuus vartijoista ja järjestyksenvalvoista on varsin rajoitettu. Tämän vuoksi työryhmä esittää, että työnantajan keinoja vartijan tai järjestyksenvalvojan nuhteettomuuden ja taustan selvittämiseen vahvistetaan yksityisyyden suojaa koskeva sääntely luonnollisesti huomioiden.

Yhdenmukaistetaan ja kehitetään poliisilaitosten valvontakäytäntöjä

On ymmärrettävää, että esimerkiksi valvontaan keskittyneen poliisihenkilöstön määrä vaihtelee laitoksittain, koska valvottavien yksityisten turvallisuuspalveluidenkin volyymissä on alueellista vaihtelua. Käytäntöjä laitosten välillä tulisi kuitenkin yhtenäistää ja laitoksissa omaksuttuja parhaita käytäntöjä tulisi voida hyödyntää nykyistä laajemmin. Myös yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettujen hallinnollisten seuraamusten tulisi maan eri alueilla olla keskenään vertailukelpoisissa tapauksissa mahdollisimman yhdenmukaisia.

Poliisin esitutkinnassa tulisi aina varmistua siitä, onko henkilöllä sellaisia yksityisen turvallisuusalan lupia, joihin epäilyllä rikoksella voi olla vaikutusta. Näin varmistetaan se, ettei luvan peruuttamisharkinta jää tekemättä sellaisten epäilyjen kohdalla, jotka muutoin antaisivat siihen aiheita. Tämä tulisi voida varmistaa esimerkiksi teknisin keinoin siten, ettei esitutkinnassa päästäisi tietyn vaiheen jälkeen eteenpäin ennen kuin lupien tarkistus on tehty.

Vahvistetaan poliisilaitosten ja yksityisen turvallisuusalan toimijoiden paikallista yhteistyötä

Paikallisen poliisin ja yksityisen turvallisuusalan toimijoiden yhteistyön tiivistäminen olisi työryhmän käsityksen mukaan omiaan helpottamaan myös käytännön valvontaa ja ennen kaikkea ehkäisemään ennalta mahdollisia ongelmia. Yhteistyön rakenteet voisivat olla vapaamuotoisia.

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 97 §:n 2 momentin mukaan poliisin on ilmoitettava vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamisesta sille turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle, jonka palveluksessa vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja toimii. Työryhmän saaman käsityksen mukaan ilmoituksissa saattaa olla toisinaan tarpeetonta viivettä ja pahimmassa tapauksessa on mahdollista, ettei ilmoitus välity ollenkaan. Paikallista yhteistyötä olisi hyödynnettävä myös ilmoitusprosessin tehostamiseksi.

Yhteistyössä olisi paikallaan arvioida myös keinoja paikallispoliisin vasteaikojen lyhentämiseksi sellaisissa tapauksissa, joissa vartija tai järjestyksenvalvoja joutuu odottamaan poliisia rikoksesta epäillyn kiinniotetun henkilön kanssa kohtuuttoman pitkään. Pitkä odotusaika lisää tilanteen eskaloitumisen vaaraa ja sekä yksityisen turvallisuusalan työntekijän että kiinniotetun oikeusturvan kannalta olisi suotavaa, että kiinniotettu voitaisiin luovuttaa poliisille mahdollisimman nopeasti.

Kohdistetaan viranomaisvalvontaa nykyistä enemmän järjestyksenvalvonnan lisäksi myös käytännön vartioimisliiketoimintaan

Työryhmän näkemyksen mukaan olisi perusteltua pohtia keinoja käytännön valvonnan kohdentamiseksi enemmän myös vartijoihin järjestyksenvalvojien lisäksi. On ymmärrettävää, että valvonnan tärkeimpänä kohteena ovat ne yksityisten turvallisuuspalveluiden toiminnot, joissa perusoikeuksiin puuttumisen todennäköisyys on suurin. Järjestyksenvalvojatehtäviä voidaan tässä mielessä pitää erittäin perusoikeusherkinä tehtävinä. Kuitenkin myös vartijoita toimii monilla sellaisilla alueilla, joille yleisöllä on vapaa pääsy ja joissa ihmisten perusoikeuksiin puuttumisen mahdollisuus vartijoiden toimesta on todellinen. Tällaisista alueista ja paikoista voidaan mainita esimerkkinä yksittäiset kauppaliikkeet.

Poliisin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden toimipaikkatarkastusten määrä on vähäinen. Työryhmä ei kuitenkaan ole päätenyt suosittelemaan poliisilaitosten yksityisen turvallisuusalan valvontaan liittyviä voimavaroja kohdennettavaksi ensisijaisesti toimipaikkatarkastusten lisäämiseen. Työryhmän käsityksen mukaan perusoikeuksien ja ihmisten oikeusturvan kannalta valvontaa olisi kohdennettava ennen kaikkea niille alueille, joilla vartijat ja järjestyksenvalvojat toimivat. Vaikka poliisin suorittama valvonta

ei ulotukaan yksityisen turvallisuusalan yritysten toimeksiantajiin, mikään ei estä poliisia keskustelemasta samassa yhteydessä myös toimeksiantajan edustajien kanssa. Olennaista valvonnassa on kanssakäyminen yksityisen turvallisuusalan toimijoiden, toimeksiantajien ja toimenpiteiden kohteiden kanssa.

Sidotaan vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen työssä tai palveluksessa olemisen vaatimus

Vartioimisliikelain (237/1983) kumoamisen myötä luovuttiin vartijaksi hyväksymiseen liittyvästä vartioimisliikkeen palveluksessa olemisen vaatimuksesta. Vartioimisliikelain voimassaoloaikana vartijaksi hyväksymishakemukseen oli liitettävä todistus siitä, että liike suostui ottamaan hakijan palvelukseensa. Tästä vaatimuksesta luopumisen myötä vartijaksi hyväksymistä on voinut hakea ilman, että hakijalla on tietoa mahdollisesta työnantajasta.

Työryhmä esittää, että vartijaksi tai järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen liitettäisiin vaatimus tulevasta palvelussuhteesta jonkin tahon palveluksessa. Tällä vaatimuksella ei sinänsä olisi työoikeudellista merkitystä, mutta hakija osoittaisi sillä, että on olemassa jokin tietty taho, jonka palveluksessa tai lukuun hän aikoo vartijan tai järjestyksenvalvojan työtehtäviä suorittaa. Palvelussuhteessa olemisen vaatimuksen täyttäisi tässä tapauksessa myös esimerkiksi koulutussopimus.

Uudistus vähentäisi käytännössä valvottavien määrää ja helpottaisi näin poliisin suorittamaa valvontaa. Tämä helpottaisi myös poliisin työnantajaan kohdistuvaa hyväksymisen peruuttamista koskevan ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä.

Hakijan oikeusturvaan tai työn tai elinkeinon harjoittamisen vapauteen uudistuksella ei puututtaisi, koska kaikilla vartijan tai järjestyksenvalvojan työtä tosiasiallisesti tekemään aikovilla olisi mahdollisuus hakea hyväksymistä. Tarkoitus ei myöskään olisi, että työnantajasta tai tahosta, jonka lukuun tehtäviä aiotaan suorittaa, tehtäisiin merkintä hakijalle myönnettävään vartija- tai järjestyksenvalvojakorttiin. Myöskään ei olisi tarkoitus, että vartija tai järjestyksenvalvoja eivät voisi vaihtaa työnantajaa kesken hyväksymisen voimassaolon.

Työryhmä on tietoinen siitä, että uudistus saattaisi jossakin määrin lisätä kitkaa yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden rekrytoinnissa ja hidastaa sitä eräissä tapauksissa.

Säädetään omavalvontasuunnitelmista yksityisellä turvallisuusalalla laissa

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan suorittamasta omavalvonnasta ei laissa ole nimenomaisia säännöksiä. Työryhmän saaman käsityksen mukaan vapaaehtoisen omavalvonnan taso vaihtelee eri yrityksissä. Olisikin paikallaan arvioida, olisiko omavalvonnasta säädettävä tarkemmin lailla.

Työryhmä ehdottaa harkittavaksi omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuuden sisällyttämistä lakiin. Omavalvontasuunnitelman olisivat velvollisia laatimaan vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittavat turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat. Omavalvontasuunnitelmassa olisi kuvattava, miten turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toiminnassa käytännössä huolehditaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännösten noudattamisesta ja miten sitä seurataan. Poliisihallitus voitaisiin valtuuttaa antamaan tarkempia määräyksiä omavalvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä. Valvontaviranomaisella tulisi olla oikeus saada omavalvontasuunnitelma tarvittaessa nähtäväkseen.

Työryhmä on tietoinen siitä, että omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuus lisäisi jonkin verran turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Toisaalta suunnitelman laatimiseen kuluva työmäärä olisi varsin pieni verrattuna käytännön omavalvontaan kuluvaan työmäärään. Käytännön omavalvontaa yritykset harjoittavat jo nyt eikä velvoitteen saattamista lakisääteiseksi työryhmän käsityksen mukaan ole pidettävä kohtuuttomana vartioimisliike- ja järjestyksenvalvojatoiminnan perusoikeusherkkyden vuoksi.

8.4 Soveltuvuus alalle

SORA-lainsäädäntöä tulee noudattaa ja koulutuksen järjestäjän tulee tuntee toimintaa ohjaava lainsäädäntö

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin perustuvien tutkintojen opiskelija-valinnassa ja koulutuksen aikana sovelletaan SORA-lainsäädäntöä, kun tutkintokoulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Koulutuksen järjestäjä voi tällöin peruuttaa oikeuden suorittaa kyseinen tutkinto tai oikeuden suorittaa tutkinto kyseisellä osaamisalalla sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen, jos 1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä; 2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai 3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta

päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi. Yksityisen turvallisuusalan ammatilliseen koulutukseen liittyvät tutkinnot kuuluvat sora-lainsäädännön soveltamisalan piiriin.

Työryhmän käsityksen mukaan ongelma ei välttämättä ole lainsäädännössä vaan siinä, että lainsäädännön mukaisia mahdollisuuksia ei välttämättä aina tunnisteta tai olla valmiita käyttämään. SORA-lainsäädäntöä tulee noudattaa ja koulutuksen järjestäjän tulee tuntee toimintaa ohjaava lainsäädäntö.

Työryhmä katsoo, että opiskelijat turvallisuusalan ammatillisiin tutkintoihin tulisi valita pääsy- tai soveltuvuuskokeiden kautta. Tällöin voitaisiin nykyistä täysimääräisemmin hyödyntää SORA-lainsäädännön soveltamisalaan kuuluviin tutkintoihin liitettyä mahdollisuutta jättää selkeästi alalle soveltumaton hakija valitsematta tutkintoon johtavaan koulutukseen.

8.5 Yhdenvertaisuuden kehittäminen

Vahvistetaan yhdenvertaisuuden toteutumista säätämällä asetustasolla erikseen yhdenvertaisuus- ja erilaisten ihmisten kohtaamista koskevasta koulutuksesta

Sisäministeriön yksityisen turvallisuusalan koulutusta säätelevissä asetuksissa ei ole erikseen säädetty yhdenvertaisuuskoulutuksesta yksityisen turvallisuusalan toimijoille. Se ei sinänsä merkitse sitä, etteikö yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksia koskevaa koulutusta käytännössä olisi sisällytetty alan koulutukseen. Työryhmä katsoo kuitenkin, että sekä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen että alan kouluttajien koulutusta koskeviin asetustasoihin vaatimuksiin olisi erikseen sisällytettävä yhdenvertaista kohtelua ja etnisen profiloinnin kieltoa koskevia koulutusvaatimuksia. Näiden vaatimusten lisääminen pidentäisi jonkin verran koulutuksen kokonaistuntimääriä eli niitä ei sisällytettäisi nykyisiin koulutusten vähimmäistuntimääriin.

Tuetaan yksityisten turvallisuusalan vapaaehtoista mahdollisuutta järjestää henkilöstölleen yhdenvertaisuuden toteutumista vahvistava verkkokoulutus

Poliisin henkilöstölle on toteutettu Yhdenvertaisuus ja asiakkaan kohtaaminen -koulutus verkkokoulutuksena. Koulutuksessa on käyty läpi mm. sitä, miten yhdenvertaisuutta voi tehokkaammin edistää työssä. Työryhmä suosittelee vastaavan verkkokoulutuksen järjestämistä myös yksityisen turvallisuusalan toimijoille vapaaehtoiselta pohjalta yhteistyössä alan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa.

Vahvistetaan yksityisen turvallisuusalan valmiuksia yhdenvertaisuussuunnitteluun ja tehostetaan yhdenvertaisuussuunnitelmien valvontaa

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden on huolehdittava siitä, että heillä on ajantasainen yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa eritellyt toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi ovat tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Työryhmän saamien tietojen mukaan erittäin harva julkisia hallintotehtäviä hoitava turvallisuusalan elinkeinoluvan haltija on tehnyt yhdenvertaisuussuunnitelman. Yhdenvertaisuusvaltuutetun resurssit valvoa yhdenvertaisuussuunnittelua ovat rajalliset. Kattavampi suunnitelmien valvonta edellyttäisi selkeää lisäresursointia.

Liite. Eriävä mielipide

Raportissa otetaan askelia oikeaan suuntaan, mutta ei riittävästi. Raportti ei huomioi toimialan laadullisia kehitystarpeita tarpeeksi kattavasti. Näemme, että raportin esitysten pitäisi olla rohkeampia.

Tavoitteena pitää olla laadukkaampi yksityinen turvallisuusala. Sitä kautta saadaan kasvatettua suomalaisten luottamusta yksityistä turvallisuusalaa kohtaan. Se on myös toimialan yritysten etu.

Koska yksityinen turvallisuusala on vielä tällä hetkellä kohtuullisen työvoimavaltainen ala (vaikka digitalisaation ja alan teknologian merkitys epäilemättä jatkossa kasvaa), pitää laadun parantamiseksi panostaa juuri työntekijöihin. Se tarkoittaa parempaa koulutusta toimialan työntekijöille ja korkeammat kriteerit alalle hakeutumiseen.

Raportissa nyt esitetyt perustelut sille, miksi alan koulutusta ei voisi porrastaa enemmän perusoikeuksiin puuttumisen mukaan, eivät ole riittävät. Se, että työssä on aina olemassa riski joutua puuttumaan perusoikeuksiin, ei tarkoita, etteikö tällaista porrastamista voisi silti olla järkevää tehdä.

Raportissa sanotaan: *koulutuksen merkittävä tehtävän mukainen porrastaminen johtaisi valvonnan vaikeutumiseen ja olisi myös omiaan vaikeuttamaan yksityisen turvallisuusalan työntekijän siirtymistä tehtävästä toiseen.*

Näemme, ettei tehtävien porrastaminen vaikeuta valvontaa vaan selkeyttää sitä. Lisäksi pidämme hyvänä, että koulutusta pitää työuralla etenemisen välivaiheissa päivittää.

Jos yksityistä turvallisuusalaa halutaan rakenteellisella tasolla muuttaa laadukkaammaksi, luotettavammaksi ja yhdenvertaisemmaksi, pitää olla valmis myös muuttamaan rakenteellisesti alan osaamisvaatimuksia ja alalle hakeutumisen kriteerejä. Nyt raportissa ei anneta suosituksia, jotka olisivat rohkeita ja toimialaa riittävästi kehittäviä.

Helsingissä 30.8.2023

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n työryhmän edustajat
Markku Saikkonen
Arttu Korhonen

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi